

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/84746,Macin-Bylica-z-Olkusza.html>
2022-09-30, 08:47

Macin Bylica z Olkusza

MARCIN BYLICA z Olkusza (ok. 1433, Olkusz – ok. 1493, Węgry), astronom, lekarz, teolog. Syn Jana, olkuskiego rurmistrza.

Wychowanek Akad. Krakowskiej – studia podjął w 1452, w 1456 został bakałarzem, w 1459 uzyskał stopień magistra; na uczelni wykładał przedmioty astronomiczne i astrologiczne. W 1460 lub 1461 udał się do Włoch; w 1463 został profesorem astronomii na uniwersytecie w Bolonii, od 1464 przebywał w Rzymie jako nadworny astrolog jednego z kardynałów. We Włoszech poznał astronoma i matematyka Johannes Regiomontanus, reprezentanta wiedeńskiej szkoły astronomicznej zaangażowanego w program odnowy astronomii ptolemejskiej. Zapis naukowych dysput obu uczonych o potrzebie reformy astronomii zawiera traktat Regiomontanus *Disputationes inter Viennensem et Cracoviensem super Cremonensis in Planetarum theoricis deliramenta* (1464). W 1465, wraz z Regiomontanusem, M.B. otrzymał propozycję objęcia katedry w nowo utworzonym uniwersytecie w Preszburgu (ob. Bratysława); ich współpraca zaowocowała wydaniem w 1467 nowatorskich tablic astrologicznych *Tabulae directionum profectionumque* Regiomontanus, obliczonych dla południka ostrzyhomskiego. Podczas pobytu na Węgrzech M.B. pełnił funkcję astrologa na dworach magnatów (m.in. Jánoša Vitéza i Jánoša Rozgonyiego; u tego ostatniego w 1468 odbyła się głośna debata z Janem Sterczem na temat właściwego określenia czasu narodzin w horoskopie) oraz astrologa królów węgierskich Macieja Korwina (od 1468; doradzał mu m.in. podczas zakończonego sukcesem oblężenia Wiednia w 1485) i Władysława Jagiellończyka. Z dłuższych tekstów M.B. o tematyce astronomiczno-astrologicznej zachowały się w rękopisach dwa prognostyki dotyczące komet z 1468 i 1472 oraz list do bratanka Stanisława Bylicy z Olkusza.

Nie wiadomo, gdzie i kiedy M.B. uzyskał doktorat z medycyny, ale legitymował się tym tytułem w latach 70. i 80. XV w. W latach 80. tego stulecia piastował stanowisko profesora teologii na uniwersytecie w Budzie. Zgromadził znaczące beneficja kościelne na Węgrzech i w Polsce.

Mimo że rozwijał swoją karierę poza granicami Polski, utrzymywał ożywione kontakty z Akad. Krakowską. Posyłał do jej biblioteki dzieła naukowe, a w 1493 zapisał swej Alma Mater księgozbiór i instrumenty astronomiczne: arabskie astrolabium płaskie (Kordoba, poł. XI w.) oraz trzy przyrządy mosiężne z wiedeńskiego warsztatu Hansa Dorna (lata 80. XV w.) – astrolabium płaskie (średnica 45 cm), torkwetum i globus nieba (średnica 40 cm). Instrumenty, które przybyły do Krakowa w X 1494, stanowią obecnie cenny fragment zbiorów Muzeum UJ.

PSB (L.A. Birkenmajer).

L.A. Birkenmajer: *Marcin Bylica z Olkusza oraz narzędzia astronomiczne, które zapisał Uniwersytetowi Jagiellońskiemu w roku 1493*, „Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział Matematyczno-Przyrodniczy” 1893, t. 25, Kraków 1892; D. Hayton: *Martin Bylica at the Court of Matthias Corvinus. Astrology and Politics in Renaissance Hungary*, „Centaurus” 2007, Vol. 49; tegoż: *Expertise ex Stellis: Comets, Horoscopes, and Politics in Renaissance Hungary*, „Osiris” 2010, Vol. 25; A. Kozłowska: *Polskie prognostyki o komecie z 1472 roku. Analiza zawartości tekstowej*, „Studia Mediewistyczne” 1992, t. 29; M. Markowski: *Powstanie pełnej szkoły astronomicznej w Krakowie*, [w:] *Historia astronomii w Polsce*, t. 1, red. E. Rybka, Wrocław 1975; tegoż: *Martin Bylica aus Olkusz als Vermittler zwischen Johannes Regiomontanus und der Krakauer astronomischen Schule in der vorkopernikanischen Zeit*, „Studia Mediewistyczne” 1989, t. 26; tegoż: *Marcin Bylica z Olkusza (ok. 1433–1496)*, [w:] *Uniwersytet Jagielloński. Złota księga Wydziału Matematyki i Fizyki*, red. B. Szafirski, Kraków 2000; J. Zathey: *Marcin Bylica z Olkusza*, [w:] *Krakowski krąg Mikołaja Kopernika*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego”, t. 314, „Prace Historyczne”, z. 42, „Copernicana Cracoviensia”, t. 3, Kraków 1973.

Jarosław Włodarczyk

[Poprzedni](#)
[Następny](#)